

סנהדרין כא:

אמר מר זוטרא ואיתימא מר עוקבא: בתחלה ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש, חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארמי. ביררו להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש, והניחו להדיוטות כתב עברית ולשון ארמי. מאן הדיוטות? - אמר רב חסדא: כותאי. מאי כתב עברית? - אמר רב חסדא: כתב ליבונאה. תניא, רבי יוסי אומר: ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל, אילמלא (לא) קדמו משה. במשה הוא אומר (שמות י"ט) ומשה עלה אל האלהים, בעזרא הוא אומר (עזרא ז') הוא עזרא עלה מבבל, מה עלייה האמור כאן תורה - אף עלייה האמור להלן תורה. במשה הוא אומר (דברים ד') ואתי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם חקים ומשפטים, בעזרא הוא אומר (עזרא ז') כי עזרא הכין לבבו לדרש את תורת ה' (אלהיו) ולעשת וללמד בישראל חק ומשפט. ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו - נשתנה על ידו הכתב, שנאמר [כב]. (עזרא ד') וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתרגם ארמית וכתוב (דניאל ה') לא כהלין כתבא למקרא ופשרא להודעה למלאכא, וכתוב (דברים י"ז) וכתב את משנה התורה הזאת - כתב הראוי להשתנות. למה נקרא אשורית - שעלה עמהם מאשור. תניא, רבי אומר: בתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל, כיון שחטאו - נהפך להן לרועץ, כיון שחזרו בהן - החזירו להם, שנאמר (זכריה ט') שובו לבצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה אשיב לך. למה נקרא שמה אשורית - שמאושרת בכתב. רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר בן פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי: כתב זה לא נשתנה כל עיקר, שנאמר (שמות כ"ז) ווי העמודים; מה עמודים לא נשתנו - אף וויים לא נשתנו. ואומר (אסתר ח') ואל היהודים ככתבם וכלשונם, מה לשונם לא נשתנה - אף כתבם לא נשתנה. אלא מה אני מקיים את משנה התורה הזאת - לשתי תורות, אחת שיוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גנזיו.

תלמוד ירושלמי מסכת מגילה פ"א ה"ט

אמר רבי יונתן דבית גוברין ארבעה לשונות נאים שישתמש בהן העולם ואילו הן לעז לזמר רומי לקרב סורסי לאיליאי עברי לדיבור ויש אומרים אף אשורי לכתב אשורי יש לו כתב ואין לו לשון עברי יש לו לשון ואין לו כתב בחרו להם כתב אשורי ולשון עברי ולמה נקרא שמו אשורי שהוא מאושר בכתבו אמר רבי לוי על שם שעלה בידם מאשור תני רבי יוסי אומר ראוי היה עזרה שתינתן תורה על ידו אלא שקדמו דור משה אף על פי שלא ניתנה התורה על ידו אף הוא ניתן כתב ולשון על ידו וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתורגם ארמית ולא כהלין כתבא למיקרי מלמד שבו ביום ניתן רבי נתן אומר בדעץ ניתנה התורה ואתייא כרבי יוסה רבי אומר אשורית ניתנה התורה וכשחטאו נהפך להן לרעץ וכשזכו בימי עזרא נהפך להן אשורית גם היום מגיד משנה אשיב לך וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר כתב שהוא עשוי להשתנות תני רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אלעזר בן פרטא שאמר משום רבי לעזר המודעי כתב אשורי ניתנה התורה מה טעמא ווי העמודים שיהו וויים של תורה דומים לעמודים אמר ר' לוי מאן דאמ' בדעץ ניתנה התורה עי"ן מעשה ניסים מאן דאמר אשורי ניתנה התורה סמ"ך מעשה ניסים רבי ירמיה בשם רבי חייה בר בא ור' סימון תריהון אמרין תורת הראשונים לא היה לא ה"א שלהם ולא מ"ם שלהן סתום הא סמ"ך סתום

רד"ק דברי הימים א פרק א פסוק ז

ורודנים - כתוב ברי"ש ראשונה, ובספר בראשית כתוב בשני דלתין ודדנים ולפי שהדל"ת והרי"ש קרובים בכתבן והרואים בספרי היחסים הנכתבים בימים הקדמונים יש שהיו קוראים בדל"ת ויש שהיו קוראים ברי"ש ונשאר השמות לפני בני אדם בדל"ת וברי"ש לפיכך נכתב בספר בראשית באחת מהקריאות ונכתב בספר הזה באחרת להודיע כי הכל שם אחד ואם זה קורא בדל"ת וזה קורא ברי"ש/ש, וכן רבלתה ברי"ש ודבלתה בדל"ת, וכן רעואל ברי"ש ודעואל בדל"ת, וכן תשתנה הקריאה בוי"ו וביו"ד לפי שהם קרובים בכתבתן וכן תשתנה בנחות האל"ף ובה"א בתכלית המלה, כמו בסבתא וסבתכא כי האל"ף והה"א אחיות אותיות הנשימה ומי שירצה לכתוב אל"ף יכתוב ולכתוב ה"א יכתוב וזה השימוש באותיות אהו"י הוא ג"כ בפעלים ובשמות ובמלים כמו שבארנו בחלק הדקדוק אשר חברנו באר היטב, ואע"פ שיש בשינוי אותיות השמות האלה דרשות לא ראיתי לכתבם למען לא תאריך המלאכה עלי והעיקר הוא מה שפירשתי:

ספרי במדבר פיסקא פד

וכן הוא אומר כי הנוגע בכך כנוגע בבבת עינו (זכריה ב יב) ר' יהודה אומר בבת עין לא נאמר אלא בבת עינו כביכול כלפי מעלה כתוב מדבר אלא שכינה הכתוב כיוצא בו למה שמתני למפגע לך ואהיה עלי למשא (איוב ז כ) אלא שכינה הכתוב כיוצא בו והגם שולחים את הזמורה אל אפם (יחזקאל ח יז) אלא שכינה הכתוב כיוצא בו הלא אתה מקדם ה' אלהי קדושי ולא נמות (חבקוק א יב) אלא שכינה הכתוב כיוצא בו וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב (תהלים קו כ) אלא שכינה הכתוב כיוצא בו ואם ככה את עושה לי הרגני נא הרוג אם מצאתי חן בעיניך ואל אראה ברעתי (במדבר יא טו) אלא שכינה הכתוב [כיוצא בו ועמי המיר כבודו (ירמיה ב יא) אלא שכינה הכתוב] כיוצא בו אל נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו (במדבר יב יב) אלא שכינה הכתוב

נדריים לז:-לת.

אמר רבי יצחק: מקרא סופרים, ועיטור סופרים, וקריין ולא כתיבן, וכתבין ולא קריין - הלכה למשה מסיני. מקרא סופרים: ארץ, שמים, מצרים. עיטור סופרים: (בראשית יח) אחר תעבורו, (בראשית כד) אחר תלך, (במדבר לא) אחר תאסף, (תהלים סח) קדמו שרים אחר נוגנים, (תהלים לו) צדקתך כהררי אל. קריין ולא כתיבן: (שמואל ב' ח) פרת דבלכתו (שמואל ב' טז) איש דכאשר ישאל איש בדבר האלהים, (ירמיהו לא) באים דנבנתה, (ירמיהו נ) לה דפליטה, (רות ב) את דהגד הוגד, (רות ג) אלי דהגורן, (רות ג) אלי דהשעורים, הלין קריין ולא כתבן. וכתבן ולא קריין: (מלכים ב' ה) נא דיסלח (דברים ו) זאת דהמצוה, (ירמיהו נא) ידרוך דהדורך (יחזקאל מח) חמש דפאת נגב אם (רות ג) דכי גואל, הלין כתבן ולא קריין. אמר רב אחא בר אדא, במערבא פסקין להדין פסוקא לתלתא פסוקין: (שמות יט) ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן.

רש"י בראשית פרק יח פסוק כב

ואברהם עודנו עומד לפני ה' - והלא לא הלך לעמוד לפניו אלא הקב"ה בא אצלו ואמר לו (פסוק כ) זעקת סדום ועמורה כי רבה, והיה לו לכתוב וה' עודנו עומד לפני אברהם, אלא תיקון סופרים הוא זה אשר הפכוהו ז"ל לכתוב כן:

רש"י איוב פרק לב פסוק ג

וירשיעו את איוב - זה אחד מן המקראות שתקנו סופרים את לשון הכתוב וירשיעו כלפי המקום בשתיקותם היה לו לכתוב אלא שכינה הכתוב וכן וימירו את כבודם בתבנית שור כבודי ה' לו לכתוב אלא שכינה הכתוב וכן ואל אראה ברעתי (מדבר/במדבר/יא) ברעתי היה לו לכתוב אלא שכינה הכתוב וכן הרבה מקומו' בספרי ובמסורת הגדול':

רש"י מלאכי פרק א פסוק יג

והפחתם אותו - זו אחת מ"ח תיבות של תיקון סופרי' הפחתם אותו אותי נכתב אלא שכינה הכתוב וכתבו אותו והפחתם והדאבת' לשון מפח נפש (איוב י"א):

בראשית רבה (וילנא) פרשה כ

יב ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם בתורתו של ר"מ מצאו כתוב כתנות אור אלו בגדי אדם הראשון שהן דומים לפיגם רחבים מלמטה וצרין מלמעלה ר' יצחק רביא אומר חלקים היו כצפורן ונאים כמרגליות, א"ר יצחק ככלי פשתן הדקים הבאים מבית שאן, כתנות עור שהן דבוקים לעור, ר"א אמר איגיאה, רבי איבו אמר אגנייה, רבי יהושע בן לוי אמר לגאי, רבי יוסי בר חנינא אמר סיסרטון, ר"ש בן לקיש אמר גלי קסינון ובהם היו בכורות משתמשין, רבי שמואל בר נחמן אמר צמר גמלים וצמר ארנבים היו, כתנות עור כתנות שהן באין מעור, אמר רבי לוי למדתך תורה דרך ארץ לפום חילך אכול, ופרא מן מה דאת לביש ויתיר ממה דאת שרי, לפום חילך אכול, מכל עץ הגן אכול תאכל, ופרא מן מה דאת לביש, ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו, ויתיר ממה דאת שרי, שהרי שנים היו שרוין בכל העולם כולו.